

ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี

หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย

the biodiversity and traditional botanical uses of bamboo. In Nam SuayPhakdi Village, Village

No. 3, Tha Sa-at Subdistrict, Na Duang District, Loei Province

ชลธิชา เปี้ยจันทร¹, เนตรอัปสร แสนสุรินทร์¹, รัชฎากร น้อยดี¹ นันทพร กงภูเวช² และปิยะนุช เหลืองงาม²

Cholthicha Biaochon¹ Netapasorn Saensurin¹ Rasadakorn Noidi¹ Nantaphron Kongphuwat²

PiyanuchLueangam²

E-mail : sb6440148108@lru.ac.th sb6440148115@lru.ac.th,sb6440148127@lru.ac.th

โทร 0935051160, 0988187764, 0843922290

บทคัดย่อ

ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความหลากหลายทางชีวภาพของและการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ ดำเนินการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้วิจัยและปราชญ์ชาวบ้านเป็นจำนวน 36 ครัวเรือน ได้ทำการสำรวจเส้นทางภายในหมู่บ้านและใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์เพื่อบันทึกข้อมูล บันทึกภาพไผ่แต่ละชนิด เก็บตัวอย่างไผ่ด้วยวิธีการอัดแห้ง แล้วนำมาจัดจำแนกระบุชนิดเพื่อศึกษาลักษณะพฤกษศาสตร์และการใช้ประโยชน์จากไผ่ ผลการศึกษาสามารถจัดจำแนกพบไผ่ทั้งหมด 4 สกุล 10 ชนิด คือ ไผ่ชางหม่น ไผ่ตง ไผ่ชางคำ ไผ่ตงยักษ์ ไผ่เลี้ยง ไผ่รวก ไผ่บงหวานไผ่ไร่ ไผ่ข้าวหลาม ไผ่ด้ามขวาน ชาวบ้านมีการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์อยู่ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านยารักษาโรค ด้านความเชื่อ ด้านหัตถกรรม และด้านเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์พื้นบ้านของไผ่ขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไผ่ที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ตามสภาพการดำรงชีวิตในด้านความเชื่อต่าง ๆ นอกจากนี้สามารถคัดเลือกไผ่ที่เหมาะสมสำหรับการแปรรูปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ เพื่อทำเป็นอาชีพได้

คำสำคัญ: ไผ่, การสำรวจ, ความหลากหลาย,พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

Abstract

Study the biodiversity and traditional botanical uses of bamboo. In Nam SuayPhakdi Village, Village No. 3, Tha Sa-at Subdistrict, Na Duang District, Loei Province, this research The objective is to study Biodiversity and native botanical uses of bamboo The study was conducted by collecting data from researchers and local philosophers from 36 households. They surveyed routes within the village and used interview questionnaires. to save information Record pictures of each type of bamboo. Bamboosamples were collected by dry pressing method. and then classified Identify the species to study the botanical characteristics and uses of bamboo. The results of the study were able to classify a total of 4 genera and 10 types of bamboo, namely, Sang Mon bamboo, Tong bamboo, Sang Kham bamboo, Giant bamboo, Liang bamboo, Ruak bamboo, Bong Wan bamboo, Rai bamboo, Khao Lam bamboo, and Ax handle bamboo. Villagers have botanical uses. There are 6 areas: food, housing. Medicine Beliefs, handicrafts and economics The traditional uses of bamboo depend on the local identity. Bamboo is popularly used for various uses according to living conditions in various beliefs. In addition, suitable bamboo can be selected for processing and use in various ways to make a career.

Keywords: bamboo, exploration, diversity, folk botan

¹ นักศึกษา หลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

1.ความเป็นมาของปัญหา

ไผ่ เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากเนื่องจากว่าเป็นทรัพยากรที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้ประโยชน์มากกลุ่มหนึ่ง ไผ่เป็นพืชอเนกประสงค์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในส่วนต่าง ๆ ของโลกบริเวณเขตร้อนและเขตกึ่งร้อนมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่พบในเขตหนาว ประเทศไทยซึ่งอยู่ในเขต Tropical จัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางของความหลากหลายของไผ่ (center of diversity of bamboos) แห่งหนึ่งของโลก ไผ่เป็นทรัพยากรป่าไม้ที่จัดอยู่ในประเภท "ของป่า" ซึ่งเรารู้จักกันดี เพราะในชีวิตประจำวันของเราใช้ประโยชน์จากไผ่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เพราะทุกส่วนของไผ่ล้วนมีประโยชน์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นราก ลำต้น ใบ หรือหน่ออ่อนก็ตามไผ่เป็นหนึ่งในกลุ่มพืชสีเขียวตลอดปี (evergreen plant) อยู่ในวงศ์ Poaceae อนุวงศ์ (subfamily) Bambusoideae ในเผ่า (tribe) Bambuseae มีประมาณ 91 สกุล 1,000 ชนิด (จรัส เห็นพิทักษ์, 2553)

ไผ่นับเป็นหญ้าชนิดที่ใหญ่ที่สุดในโลก พบทั่วไปทุกสภาพอากาศ ตั้งแต่ภูเขาที่หนาวเย็นถึงเขตร้อนชื้นของโลก เกิดขึ้นตั้งแต่เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (ที่ 50°N ละติจูด ในเกาะ Sakhalin มหาสมุทรแปซิฟิกตอนเหนือใกล้รัสเซีย), ตอนใต้ของเอเชียตะวันตกถึงภูเขาหิมาลัย และตอนใต้ ถึงเหนือในออสเตรเลีย และยังพบในซามัว อาฟริกา และในทวีปอเมริกาจากตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาถึงตอนใต้ของชิลี และในทุกๆ ที่ที่ 47°S ละติจูด พื้นที่ที่ไผ่ไม่ได้เกิดขึ้นเองคือยุโรป อาฟริกาเหนือ เอเชียตะวันตกตอนเหนือของอเมริกาเหนือ และทั้งหมดของออสเตรเลียและแอนตาร์กติกา ไผ่เป็นพืชสารพัดประโยชน์ที่มนุษย์นำมาใช้เป็นเวลานาน เพื่อเป็นอาหาร วัสดุบด ที่อยู่อาศัย และแม้กระทั่งยารักษาโรค ไผ่ในแถบร้อนของเอเชีย บ้านน้ำสวยภักดี ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาด่าง จังหวัดเลย พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเนินเล็ก ๆ ท่ามกลางภูเขา ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนา ทำสวน เหมาะสมที่จะทำการสำรวจของพรรณพืชไผ่ การนำหน่อไผ่มาประกอบอาหาร การนำไผ่มาจักรสานเป็นของใช้ รวมถึงการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ โดยประมาณจากการลงพื้นที่ที่มีการบอกต่อมาจากปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้มีความรู้ในชุมชนโดยส่วนใหญ่แล้วปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ในมีอายุที่มากแล้ว ประกอบกับในยุคปัจจุบันคนสมัยใหม่มีความสนใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชในท้องถิ่นนั้นลดลงทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในส่วนนี้หายไปและไม่มีการสืบทอดต่อไปสู่คนรุ่นหลัง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นฐานของไผ่ ในความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นฐานของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาด่าง จังหวัดเลย เพื่อให้ได้ข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นฐานของไผ่ อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและการศึกษาประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นฐานของไผ่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบสานประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นให้คงอยู่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งให้เป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาและแหล่งความรู้ของชุมชนต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาด่าง จังหวัดเลย

ศึกษาการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นฐานของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3

ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาด่าง จังหวัดเลย

3.วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประเภทของการวิจัย

การสำรวจ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้านจำนวน 36 ครั้วเรือน จากจำนวนครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 จากจำนวนครั้วเรือนทั้งหมด 146 ครั้วเรือน โดยใช้แบบสุ่มตามสะดวก

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

4.1 อุปกรณ์ในการสำรวจ

การลงพื้นที่สำรวจการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ ใน หมู่ที่ 3 บ้านน้ำสวยภักดี ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดวง จังหวัดเลยตามเส้นทางของหมู่บ้านโดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้พา ลงพื้นที่ พร้อมจดบันทึกข้อ ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ โดยมีอุปกรณ์ในการสำรวจ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจความ หลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่

ลำดับที่	อุปกรณ์	จำนวน
1	สมุดจดบันทึก	1 เล่ม
2	ปากกา	2 ด้าม
3	กรรไกร	1 อัน
4	ไม้บรรทัด	1 อัน
5	กล้องถ่ายรูป	3 เครื่อง
6	ตลับเมตร	1 อัน
7	หนังสือเกี่ยวกับไผ่	1 เล่ม

4.2 วัสดุอุปกรณ์การอัดแห้ง

การเก็บตัวอย่างพืชการอัดแห้งเป็นการเก็บรักษาและไว้เพื่อศึกษาชนิดจากลักษณะสัณฐาน ใบของไผ่ โดยมีอุปกรณ์ในการอัด แห้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการอัดแห้งความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่

ลำดับที่	อุปกรณ์	จำนวน
1	แผ่นอัดพรรณไม้ ขนาด 42x45 เซนติเมตร	3 อัน
2	กระดาษหนังสือพิมพ์ ขนาด 42x45 เซนติเมตร	15 แผ่น
3	กระดาษสีขาว ขนาด 30x42 เซนติเมตร	7 แผ่น
4	กระดาษลูกฟูก ขนาด 42x45 เซนติเมตร	6 แผ่น
5	พลาสติกใส	7 แผ่น
6	เทปใส	1 ม้วน
7	เชือก	6 เส้น
8	ด้ายสีขาว	1 ม้วน
9	เข็ม	1 เล่ม
10	กรรไกร	1 เล่ม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย และผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) จึงได้ค้นคว้าข้อมูลทางด้านหนังสือและเอกสาร แบบสัมภาษณ์ (Interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งสืบค้นข้อมูลพื้นที่ในการสำรวจ และติดต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์ พื้นบ้านของไผ่ และติดต่อที่ปรึกษาของการทำวิจัยเพื่อเสนอ คำโครงการทำวิจัย

5.2 ทำหนังสือลงพื้นที่จากอาจารย์ประจำรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

5.3 ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชน นายเสริม สารมะโน เพื่อขอเอกสารข้อมูลทั่วไปและแผนที่ของหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย

5.4 ศึกษาข้อมูลและเส้นทางการสำรวจของบ้านหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย

5.5 ติดต่อประสานงานผู้นำชุมชน และปราชญ์เพื่อประสานงานและขอข้อมูลประกอบการสำรวจและติดต่อมีนางคำปุ่น สุวรรณชาติ อายุ 54 ปี (ปราชญ์ชาวบ้าน) เพื่อลงพื้นที่สำรวจชนิดของไผ่ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ในหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย เป็นผู้นำทางในการสำรวจและให้ความรู้เกี่ยวกับไผ่

5.6 นำแบบสัมภาษณ์ลงพื้นที่โดยการสำรวจตามเส้นทางเดินของหมู่บ้านและใช้แบบ สัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บ ข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ร้อยละ 25 จากจำนวน ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 146 คน คิดเป็นจำนวน 36 คน คิดเป็นจำนวน 36 คน โดยมีนางคำปุ่น สุวรรณชาติ เป็นผู้พาลงพื้นที่สำรวจ พร้อมบันทึกข้อมูลชนิดและลักษณะทาง พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ ได้แก่ ลำต้น ใบ ดอก ราก เหง้า หน่อ และการอัดแห้ง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบ ชื่อ ชนิด และการใช้ ประโยชน์ของของไผ่

5.7 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาให้ปราชญ์ตรวจสอบข้อมูลและตรวจสอบ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของไผ่ หนังสือเกี่ยวกับไผ่ต่างๆ เพื่อนำมาตรวจสอบในการระบุชนิดของของไผ่แต่ละชนิด

5.8 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่ง มีการตรวจสอบข้อมูลสาระสำคัญโดย การเปรียบเทียบมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์ตลอดจนผลการวิจัย มีวิธีดังนี้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย

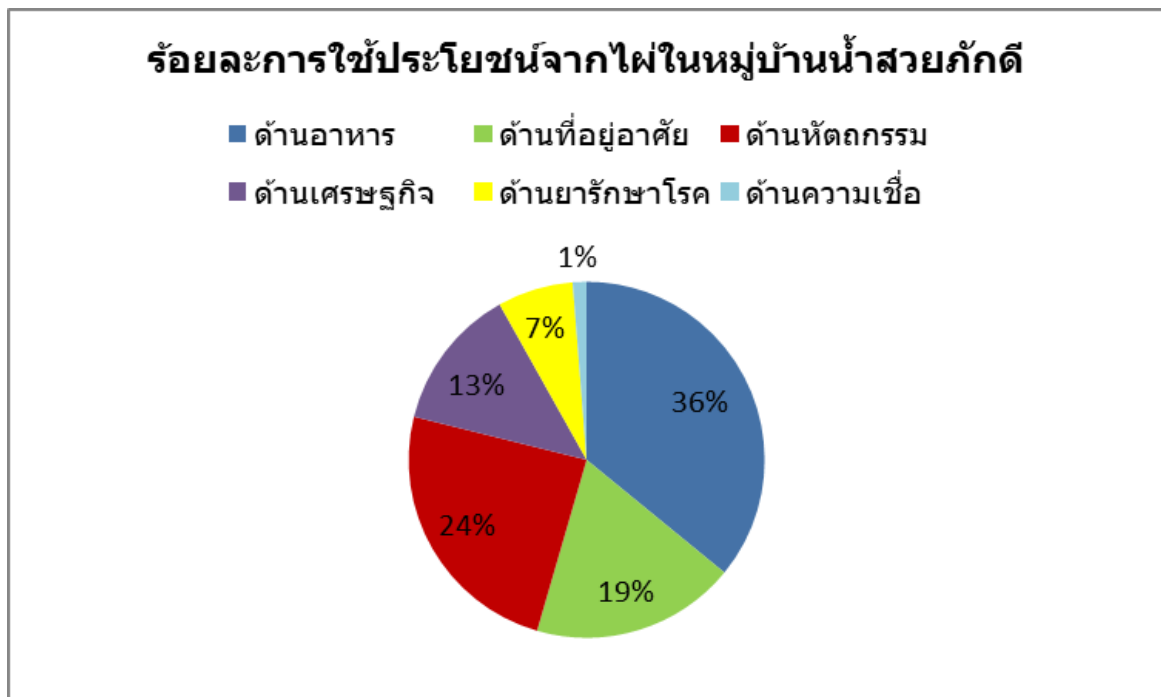
3.3 การตรวจสอบสามเส้าทฤษฎี

3.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูล

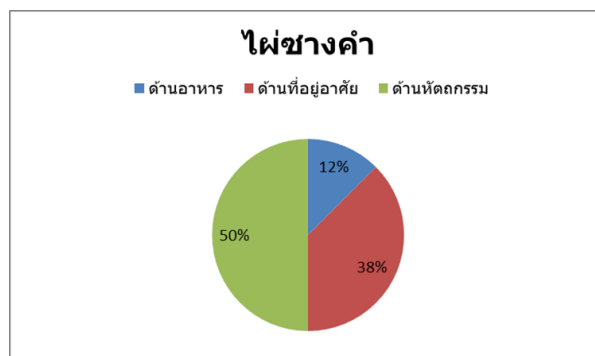
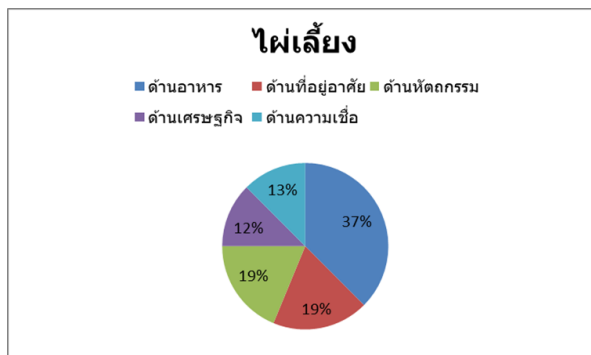
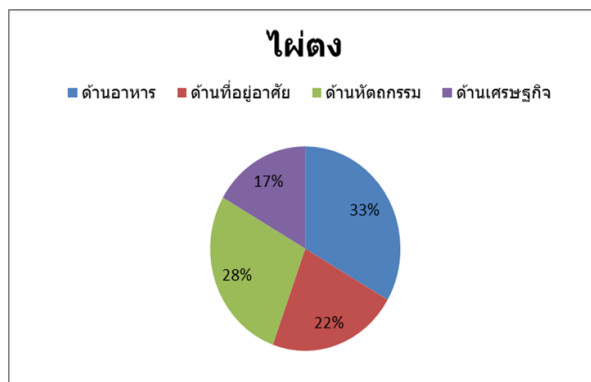
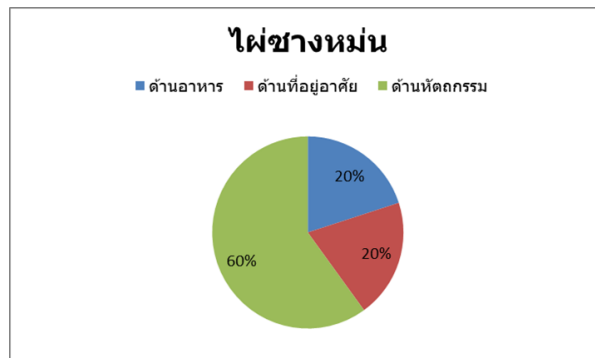
7.ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปลักษณะการใช้ประโยชน์ของไฟแต่ละชนิดในด้านต่าง ๆ ใน หมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดูน จังหวัดเลย โดยมีการสัมภาษณ์ นางคำปุ่น สุวรรณชาติ ปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้านจำนวน 36 คนครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 146 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามสะดวก

ผลการศึกษาคิดเป็นร้อยละตามลักษณะของการใช้ประโยชน์ของไฟแต่ละชนิดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

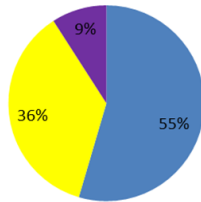

สรุปร้อยละและการใช้ประโยชน์จากไฟของชาวบ้านหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดวง จังหวัดเลย

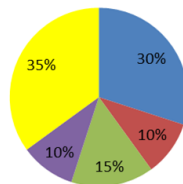
ไผ่บงหวาน

■ ด้านอาหาร ■ ด้านยารักษาโรค ■ ด้านเศรษฐกิจ

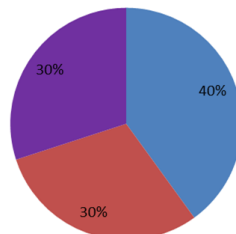
ไผ่รวก

■ ด้านอาหาร ■ ด้านที่อยู่อาศัย ■ ด้านหัตถกรรม
■ ด้านเศรษฐกิจ ■ ด้านยารักษาโรค

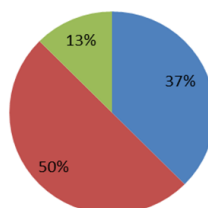
ไผ่ดงยักษ์

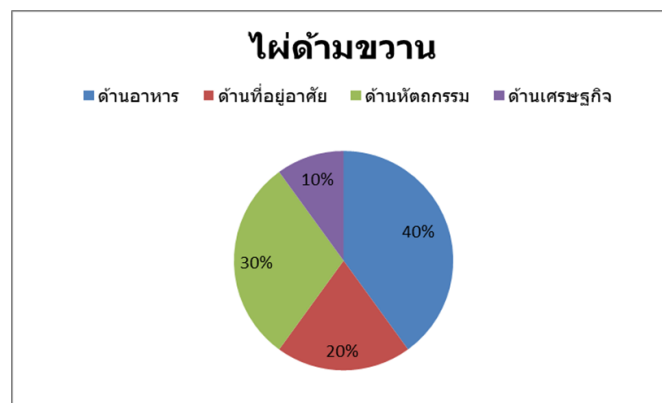
■ ด้านอาหาร ■ ด้านที่อยู่อาศัย ■ ด้านเศรษฐกิจ

ไผ่ไร่

■ ด้านอาหาร ■ ด้านหัตถกรรม ■ ด้านเศรษฐกิจ

8.อภิปรายผล

ชนิดของไผ่พื้นบ้านในท้องถิ่นของหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดูน จังหวัดเลย พบไผ่ทั้งหมด 10 ชนิด 3 สกุล คือสกุล *Dendrocalamus* ได้แก่ ไผ่ชางคำ(*Dendrocalamus latiflorus* Munro.) ไผ่ชางหม่น (*Dendrocalamus sericeus* Munro.) ไผ่ตง (*Dendrocalamus asper.*) ไผ่ตงยักษ์ (*Dendrocalamus Giganteue*) สกุล *Bambusa* ได้แก่ ไผ่เลี้ยง (*Bambusa nana* Roxb) ไผ่บงหวาน (*Bambusa burmanica* Gamble) ไผ่ข้าวหลาม (*Cephalostachyum pergracile* Munro.) สกุล *Thyrsostachys* ได้แก่ไผ่รวก (*Thyrsostachys Siamensis.*) สกุล *Gigantochloa* ไผ่ไร่ (*Gigantochloa albociliata* (Munro) Kurz.) ไผ่ด้ามขวาน(*Gigantochloa ligulata.*)

การใช้ประโยชน์ด้านต่างๆตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของไผ่ในท้องถิ่นของหมู่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดูน จังหวัดเลย พบว่ามี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านหัตถกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านยารักษาโรค ด้านความเชื่อ โดยด้านที่มีประโยชน์มากที่สุดคือ ด้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 36 ด้านหัตถกรรม คิดเป็นร้อยละ 22 ด้านที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 19 ด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 13 ด้านยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 7 ด้านความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1 และ การนำไผ่มาใช้ประโยชน์ใน แต่ละด้านที่มีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด มีลักษณะเด่นของแต่ละชนิดไผ่ ดังนี้ ไผ่ชางคำ มีการนำใช้ประโยชน์ด้านหัตถกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ไผ่ชางหม่น มีการนำใช้ประโยชน์ด้านหัตถกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ไผ่ตง มีการนำใช้ประโยชน์ด้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33 ไผ่เลี้ยง มีการนำใช้ประโยชน์ด้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37 ไผ่บงหวาน มีการนำใช้ประโยชน์ด้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55 ไผ่รวก มีการนำใช้ประโยชน์ด้านยารักษาโรคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 ไผ่ตงยักษ์ มีการนำใช้ประโยชน์ด้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 ไผ่ไร่ มีการนำใช้ประโยชน์ด้านหัตถกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 ไผ่ข้าวหลาม มีการนำใช้ประโยชน์ด้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67 ไผ่ด้ามขวาน มีการนำใช้ประโยชน์ด้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40

9.สรุปผลการวิจัย

การใช้ประโยชน์จากไม้ของปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้านจำนวน 36 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง 100% จาก 146 ครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในบ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3 มีการนำไม้มาใช้ประโยชน์ ในการสัมภาษณ์พบว่า มีการนำลำต้นมาใช้ประโยชน์ด้าน เครื่องมือ เครื่องใช้มากที่สุดคือ ใช้ประโยชน์จากไม้ทั้ง 7 ชนิด โดยการนำลำต้นมาใช้เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ภายในครัวเรือนและการลำต้นมาทำ เครื่องมือจักสาน โดยการทำตอก สุ่มไก่ กระติบข้าว หวดนึ่งข้าว กระดัง ข้อง ไซตักปลา เป็นต้น ไม้ที่นิยมนำมาใช้ ประโยชน์ ได้แก่ ไม้ ขางคำ (*Dendrocalamus latiflorus* Munro.) ไม้ขางหม่น (*Dendrocalamus sericeus* Munro.) ไม้ตง (*Dendrocalamus asper*.) ไม้ตงยักษ์ ไม้เลื่อย (*Bambusa nana* Roxb) ไม้รวก (*Thyrsostachys Siamensis*.) โดยใช้ส่วนของลำต้นทำแคร่ ฝาเรือนบ้าน กระต๊อบไม้ไผ่ ร้ว เสากะท่อม โรงเห็ด เป็นต้น และด้านงานพิธีกรรมหรืองานประเพณี ใช้ส่วนของลำต้นไม้มาประกอบงานพิธีกรรม เช่น การใช้ไม้ไผ่ (*Gigantochloa albociliata*.) ทำขันกระหย่อง และไม้พรมน้ำมัน ส่วนงานประเพณีจะใช้ลำต้นไม้ มาทำไม้ซ่างจี ใน งานเทศกาลบุญข้าวจี ไม้ที่นิยมใช้คือ ไม้เลื่อย (*Bambusa nana* Roxb.) ไม้ตง (*Dendrocalamus asper*.) การนำไม้มาใช้ประโยชน์ ทางด้านอาหารคือ ส่วนมากจะนำหน่อของไม้เลื่อย (*Bambusa nana* Roxb.) ไม้ตง(*Dendrocalamus asper*.) ไม้ไผ่ (*Gigantochloa albociliata*.) ไม้บงหวาน (*B.burmanica*) ไม้ขางคำ (*Dendrocalamus latiflorus* Munro.) ไม้ขางหม่น (*Dendrocalamus sericeus* Munro.) มาต้ม แกง หมก หน่อไม้ดอง หน่อไม้อัดตุ๋น หน่อไม้ปิ้ง ซึ่งไม้แต่ละชนิดมีการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้อง กับตัวอย่างในการศึกษาการใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ของธัญพิสิษฐ์ พวงจิก (2555) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกไม้และ ผู้เกี่ยวข้องในการแปรรูปไม้ได้อีกมากมายมหาศาล ความรู้พื้นบ้านหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านในการใช้ประโยชน์จากไม้ ยังไม่ได้รับการ รวบรวมข้อมูลอีกจำนวนมากเนื่องจากการใช้ประโยชน์จากไม้ในแต่ละหมู่บ้านมีการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งนับได้ว่าเป็น ข้อมูลสำคัญที่ทำให้รู้จักการใช้ประโยชน์จากไม้หลากหลายชนิด แต่ปัจจุบันนี้กลุ่มคนส่วนมากในชุมชนหรือหมู่บ้านไม่ค่อยมีความรู้ใน ด้านการใช้ประโยชน์มากเท่าไรเนื่องจากปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบสังคมเมือง เข้าสู่ไทยแลนด์ยุค 4.0 ซึ่งทำให้ผู้คนรุ่น หลังขาดการเรียนรู้ประสบการณ์และอาจทำให้การถ่ายทอดความรู้ในรุ่นต่าง ๆ เลือนหายไปด้วยหากไม่มีการสืบทอดองค์ความรู้และ ภูมิปัญญาไว้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าวอาจเลือนหายไปจากสังคมปัจจุบันไปในที่สุด จากที่กล่าวมาควรมีการบันทึกและสืบทอดภูมิ ปัญญาคนรุ่นเก่าไว้เพื่อเป็นแนวทางการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมไม่ให้เลือนหายไปตามกาลเวลา

10.ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การออกพื้นที่ลงแบบสัมภาษณ์ ชาวบ้านจะไม่ค่อยอยู่บ้านเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำ ให้มีปัญหาในการเก็บข้อมูล ซึ่งต้องลงพื้นที่สำรวจในช่วงเวลาเย็น

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การลงพื้นที่ออกสำรวจในแต่ละครั้งควรมีนำแผงไม้อัดแห้งลงพื้นที่เก็บตัวอย่างไม้ด้วยเนื่องจากสภาพอากาศมีผลต่อ การเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างของตัวอย่างไม้

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ เรารัตน์.(2560). 'ไฟ' ความหลากหลายในวิถีชุมชน. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/6Uvsl>
- เกสร สุนทรเสรี. (2541). **ไฟไม้หัตถ์จรรยา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์. 6-60.
- ศักดิ์ณัฐ ชื่นวงศ์อรุณ และณภัทรดนัย.(2020).**ความสำคัญของ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)**.สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2566,จาก <https://wow.in.th/OvcCi>
- คำปุ่น สุวรรณชาติ. (17 กันยายน 2566). ปราชญ์ชาวบ้านน้ำสวยภักดี หมู่ที่ 3. สัมภาษณ์ ชุตติญา จงมีเสรีจ. 2546. ไฟ: ไม้สารพัดประโยชน์ช่วยลดโลกร้อน. แหล่งที่มา <https://bit.ly/3BzHy9p>
- เต็ม สมิตินันท์ และวีระชัย ณ นคร. (2555). พื้นฐานทั่วไปของความหลากหลายทางชีวภาพ.กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ถาวรีย แฉงกิจ,ณ สันป่าตอง.(2558).**ปลูกไฟ**. กรุงเทพฯ :เอ็มไอเอส. 15-91
- เบญจวรรณ ชิวปรีชา.(2558). **โครงการวิจัย ความหลากหลาย จุลลักษณะ และคุณสมบัติบาง ประการของไม้ไผ่ในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดปราจีนบุรี**. วารสาร
- ปรัชญา ศรีสง่า (2554). พฤกษศาสตร์พื้นบ้านชาวอาข่า หมู่บ้านห้วย หยวกป่าโซ อำเภอมะป้าหลวง และหมู่บ้านใหม่พัฒนา อำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย. **วารสารพฤกษศาสตร์ไทย**.
- สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน**. (2553). กรุงเทพฯ : ด้านสุทธากพิมพ์.
- พีระพงษ์ เครือสนุก. (2557). แบบสัมภาษณ์. สำนักรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.gotoknow.org/posts>
- สำนักรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.(2550). ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity).
- สิริกุล บรรพพงศ์. (2546), **ความหลากหลายทางชีวภาพ Biological Diversity** กรุงเทพฯ :บริษัท อินทิเกรตเต็ดโปรโมชันเทคโนโลยีจำกัด. 5-6.
- สุทัศน์ เดชวิสิทธิ์. (2594). **การปลูกไฟ**. กรุงเทพฯ : เกษตรสาริน. 11-81.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 129-130.
- สมจิต ยานะผื่น. (17 กันยายน 2566). ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัว จังหวัดเลย. สัมภาษณ์
- สมนึก พานิชกิจ. (2559). **ไฟห้อยยักข่มหัตถ์จรรยา**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น. 15.
- อัมพา คำวงษ์. (2550). **ไฟเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ : นาคาอินเตอร์มีเดีย. 15-16